

Environmental
HANDPRINT

VTT

 LUT
University

Kädenjälki - viesti ympäristövaikutuksista positiivisesti

Saija Vatanen, VTT

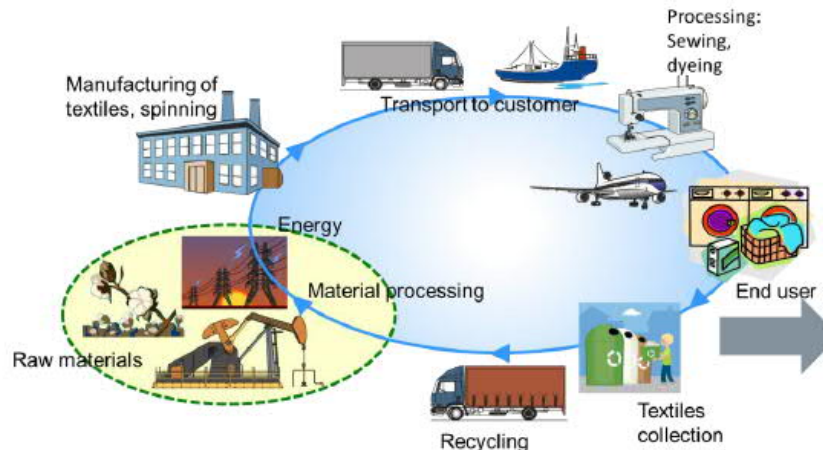
Siirtyminen jalanjäljistä kädenjälkiin

-
- Jalanjäljet tuottavat tietoa tuotteista ja prosesseista, mutta mittaavat ympäristökuormaa
    - > positiivinen mittari ja viestintäkeino **ympäristöhyödyistä** puuttui
  - Kädenjäljellä arvioidaan ja viestitään tuotteen tai prosessin saavuttama ympäristöetua pienentäen asiakkaan jalanjälkeä
  - Menetelmän päätavoitteena on kannustaa vähentämään päästöjä sekä viestimään aikaansaaduista päästövähennyksistä

Ympäristövaikutusten arvioinnin lähtökohtana on elinkaariajattelu

- Raaka-aineet
  - Kemikaalit (ml. lannoitteet ja torjunta-aineet)
  - Kuidut (luonnon tai keinotekoiset)
  - Langat
  - Värijäysaineet
- Kankaan ja tuotteen valmistus
  - Leikkaus, ompelu, neulonta
  - Painatus ja värjäys
  - Viimeistely
- Jäteveden käsittely
- Kuljetukset
- Käyttövaihe
  - Pesu
  - Kuivaus
  - Silitys
- Hävitys tai kierrätys

Elinkaariarviointi

TARVE/ONGELMA

- Tuotteiden ympäristövaikutusten tunnistaminen
- Ympäristömyötäisten ratkaisujen löytäminen
- Vaikutusten viestintä sidosryhmille

RATKAISU

- Elinkaariarviointi on standardoitu ja laajasti hyväksytty menetelmä ympäristövaikutusten tarkasteluun (ISO14040-44)

HYÖTY

- Kokonaisvaltainen käsitys keskeisistä ympäristönäkökohdista tuotteen elinkaaren ajalta
- Lähtökohta toiminnan tehostamiselle, tuotesuunnittelulle ja luotettavalle viestinnälle (ml. ympäristömerkit ja -tuote-selosteet)

Ongelman määrittely

Elinkaaren mallinnus ja
tietojen kerääminen

Inventaario ja
vaikutusten arviointi

Tulosten analysointi,
viestintä ja toimenpiteiden
suunnittelu

CARBON FOOTPRINT- HIILIJALANJÄLKI

Ilmastovaikutusten arviointiin ja vähentämiseen

- Hiilijalanjälki tarkoittaa tuotteen tai palvelun elinkaaren aikana syntyviä kasvihuonekaasupäästöjä (esim. CO₂ ja CH₄)
- Ilmaistaan hiilidioksidiekvivalentteina
- Hiilijalanjälki voidaan laskea myös toimipaikoille, yksittäisille prosesseille tai elinkaaren vaiheille
- Biopohjaisilla materiaaleilla on usein fossiilisia materiaaleja pienempi hiilijalanjälki
- Materiaalin prosessointitarve voi kasvattaa hiilijalanjälkeä huomattavasti

Lähes kaikilla tuotteilla on hiilijalanjälki

Hiilikädenjälki-projekti

- Kehitettiin laskenta- ja viestintäohjeistus tuotteen hiilikädenjäljelle
- Toteuttajina VTT ja LUT
- Rahoittajana Business Finland sekä projektiin osallistuneet yritykset ja tutkimuslaitokset

Sidosryhmähaastattelut 2016

- n. 20 sidosryhmähaastattelua
  - Termi kädenjälki 70% vastaajista tuttu, mutta kaikki eivät sitä olleet käyttäneet
  - Ympäristöhyötyjä oli laskettu esim. vältettyjen päästöjen muodossa (n. 50% vastaajista)

Kädenjälki viittaa ympäristöhyötyihin, joita organisaatiot voivat aikaansaada ja viestiä tarjoamalla tuotteita tai palveluita, jotka pienentävät muiden toimijoiden jalanjälkeä.

Hiilikädenjälki tarkoittaa muiden toimijoiden hiilijalanjäljen pienentämistä.

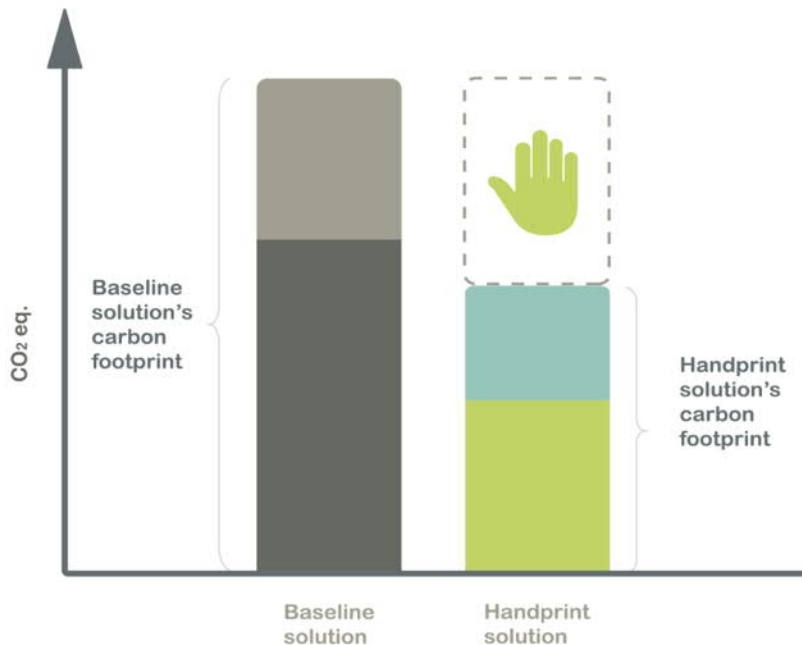
Hiilikädenjälkeä määrittäessä on laskettava kaksi hiilijalanjälkeä: Baseline-ratkaisu ja hiilikädenjälkiratkaisu

Baseline should

- Deliver the same function
- Be used for the same purpose
- Be available in the market and used in the defined time period and geographic region
- Be assessed in a consistent manner (in terms of data quality, representativeness, system boundaries, assumptions, etc.)

Hiilikädenjälki syntyy, kun tuotteen hiilijalanjälki asiakkaan käytössä on baseline-tuotteen vastaavaa pienempi

Kaikilla tuotteilla ei ole
hiilikädenjälkeä

Miten hiilikädenjälki voi syntyä?

Energian
käyttö

Materiaalien
käyttö

Hiilen sidonta ja
varastointi

Elinkaaren
pidentäminen

Suorituskyky

Jäte ja
hävikki

Environmental
HANDPRINT

Miksi hiilikädenjälkeä tarvitaan?

Tuotteen valmistajan näkökulmasta

- Siirtyminen negatiivisesta positiiviseen ajatteluun
  - Ilmastohaasteen ratkaisijat esiin!
- Hiilikädenjälkituotteiden tuotekehitys
  - Kehityskohteiden tunnistaminen eri toimintaympäristöissä ja eri asiakkaiden käytössä

Tuotteen käyttäjän näkökulmasta

- Peruste asiakkaan tekemille valinnoille
  - Miten osaan valita tuotteen, jolla pienennän hiilijalanjälkeäni?

Mihin hiilikädenjälkeä voidaan käyttää?

- Tuote- ja tuotannon kehitykseen positiivisten ilmastovaikutusten maksimoimiseksi
- Asiakkaan, päätöksentekijöiden ja muiden sidosryhmien päätöksien tukemiseen
- Ohjaamaan ilmastopolitiikkaa ja esim. julkisia hankintoja
- Markkinointi- ja kommunikointitarkoituksiin

Hiilikädenjäljen käyttö lisääntynyt

- Kädenjälki muuttunut melko vieraasta konseptista menetelmäksi, joka on otettu yrityksissä innostuneesti käyttöön
- Ilmapiiri on muuttunut vastaanottavaisemmaksi uudelle tavalla määrittää positiivisia ilmastovaikutuksia
- Osa useiden yritysten vastuullisuusraportointia

L&T:N TOIMINNAN HIILIKÄDENJÄLKI

Ilmastomuutoksen hillitsemiseksi L&T pyrki vähentämään sekä asiakkaiden että oman toiminnan aiheuttamia päästöjä. L&T:n toiminnalla on suuri hiilikädenjälki eli tuotamme merkittäviä päästövähennyksiä asiakkaillemme. Päästövähennykset muodostuvat muun muassa asiakkaidemme käyttämistä uusioraaka-aineista, bio- ja kierrätyspoltoaineista sekä hävikin vähentämisestä.

L&T:n toiminnalla suuret hyödyt ilmastolle. L&T:n hiilikädenjälki eli toiminnan tuottamat päästövähennykset olivat vuonna 2018 noin 1,2 miljoonaa (1,1) CO₂-ekvivalenttitonnia. Hiilikädenjälki muodostui siitä, että asiakkaitamme pystyivät korvaamaan neitseellisiä raaka-aineita uusioraaka-aineilla tai fossiilisia polttoaineita bio- ja kierrätyspoltoaineilla tai vähentämään hävikkiä. Lisäksi tarjosimme asiakkaillemme Suomessa ja Ruotsissa kilteistöjen energiatehokkuuspalveluita, jotka eivät ole vielä mukana laskelmissa. Kehitämme aktiivisesti laskentatapoja, jotta myös energiatehokkuuspalvelut saataisiin laskettua mukaan hiilikädenjälkeemme tulevina vuosina.

Vuonna 2018 Suomessa voima- ja lämpöläiokset sekä sementtikuunit korvasivat fossiilisten polttoaineiden käyttöä L&T:n valmistamilla ja toimittamilla bio- ja kierrätyspoltoaineilla laskennallisesti yhteensä 2,5 TWh:ia (2,2 TWh). L&T tuottaa biopoltoaineita hakkuuden puunjalostukseen kelpaamattomasta puuaineksesta ja metsäteollisuuden sivutuotteista. Kierrätyspuumurskeet tehdään rakentamisen, teollisuuden

ja kaupan alan puujätteistä ja korjauskelvottomista puupakkauksista. Kierrätyspoltoaineet (SRF) valmistetaan kierrätykseen kelpaamattomista energia- ja rakennusjätteistä.

Omassa toiminnassa syypien verrattuna hiilikä

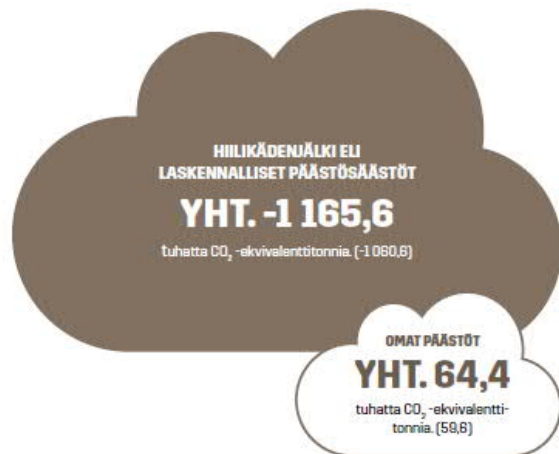
Myös L&T:n omassa toiminnassa huonekaasupäästöjä, muun muassa pienempiä kuin h Merkitävin väitön kasvitalde on keräys- ja kuljetuvat päästöt, ja niiden vtyrysvastuun keskeisistä

Vuonna 2018 L&T:n omat olivat 64,4 tuhatta CO₂-ei verrattuna johtuen L&T:stä sekä keräys- ja kuljetuskasvusta. Sen sijaan päästötösten suhde liikevaihtokohden. Suunta on ollut lähtien. Tähän ovat vaik

aktiiviset toimenpiteemme ajoreittien optimoimiseksi ja kuljettajien ajotavan kehittämiseksi. Lue tarkemmin sivulta 50.

[Dödschilfentolteachfi on loololthi isakomali](#)

HIILIKÄDENJÄLKI JA PÄÄSTÖT

BIO- JA KIERRÄTYS-
POLTTOAINETOIMITUKSET
-805,8

TUHATTA CO₂-EKVIVALENTTITONNIA

MATERIAALI-
KIERRÄTYS
-359,7

KULJETUKSET, TUOTANTO-
AUTOT, TYÖKONEET,
KAATOPAIKKATOIMINTA
45,8

TYÖ-
MATKUSTAMINEN
1,5

URAKOITSUJOIDEN
POLTTOAINEN
KULUTUS
15,1

OSTETTU
SÄHKÖ
0,2

KAUKO-
LÄMPÖ
1,7

TUHATTA CO₂-EKVIVALENTTITONNIA

Hiilikädenjälki = ilmastohyödyt eli kasvihuonekaasupäästöjen vähennyspotentiaali, jota yrityksen palvelut tuottavat asiakkaille. Hiilikädenjälkeen vaikuttavat muun muassa uusiutumatottomien raaka-aineiden korvaaminen uusiutuvilla ja jätteen määrän vähentäminen.

Lähde: Sitra, VTT

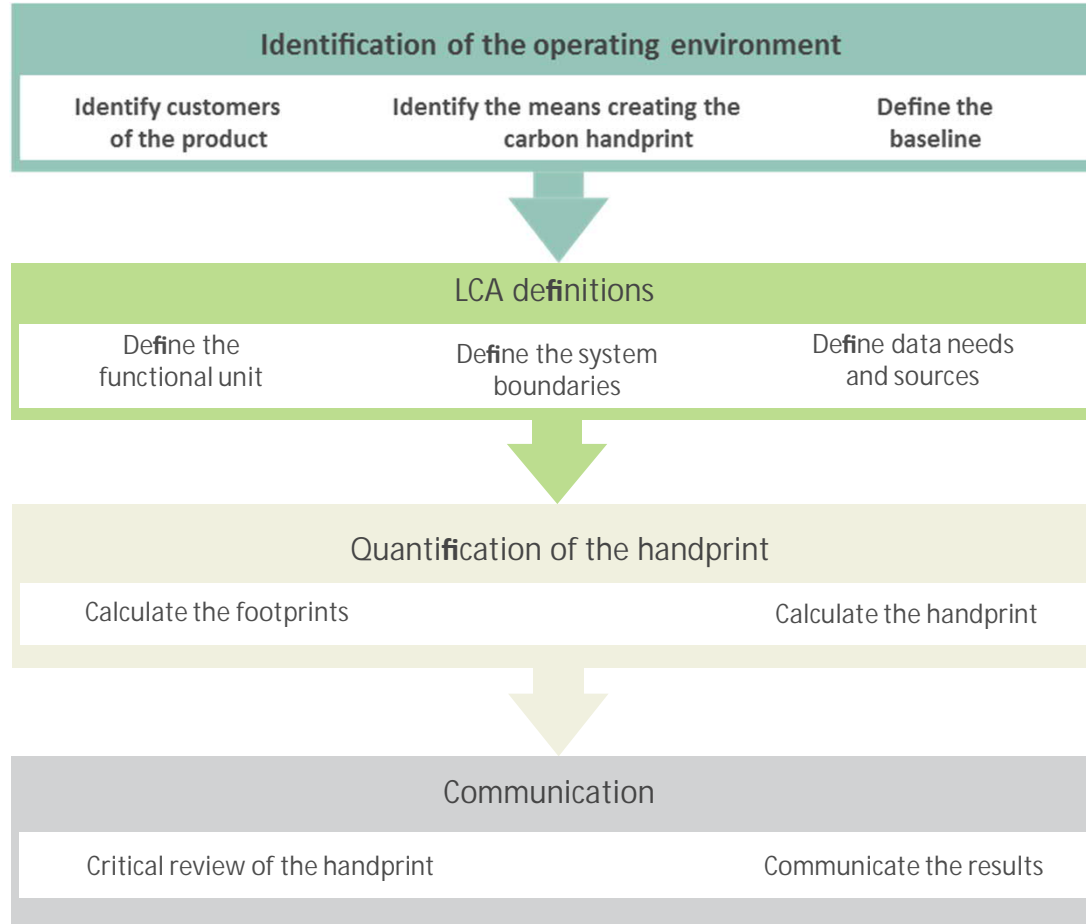
Carbon Handprint Guide

Authors:

Tiina Pajula, Saija Vatanen, Hanna Pihkola
VTT Technical Research Centre of Finland Ltd
P.O. Box 1000, FI-02044 VTT
Finland

Kaisa Grönman, Heli Kasurinen, Risto Soukka
LUT University
P.O. Box 20, FI-53851 Lappeenranta
Finland

Ympäristökädenjälki-projekti

- Ympäristökädenjälkimenetelmän kehittäminen
Vesi-, ravinne-, ilmanlaatu- ja resurssikädenjäljet
- Yritystason hiilikädenjälkimenetelmän kehittäminen
- Hankkeiden kädenjälkimenetelmän kehittäminen

Carbon footprint – Identify your climate change impact

- Carbon footprint consists of the GHG emissions emitted during a product life cycle
- Identify climate change impact of products and organisations
- Standardised method based on Life Cycle Assessment (ISO14067,14069)

Benefits

- Identify reduction potential and set targets for improvements
- Provides baseline for measuring progress
- Marketing and communication
- Product and production development
- Preparation for future government or market requirements

Carbon handprint - Show your positive environmental impacts

- A way to communicate positive impacts on climate change
- Can be achieved by providing products reducing the carbon footprint of a customer
- Carbon handprint approach by VTT and LUT is based on standardised methods

Benefits

- A way to claim about your positive impacts
  - Marketing and communication
  - Support decision-making of customers and other stakeholders
- Product and production development
- Controlling climate policy
- There is no limit to the increase of handprint

Take-home messages

- Uusi indikaattori ympäristöhyötyjen viestintään
- Käytetään markkinoinnissa, tuotekehityksessä sekä tukemaan päätöksen tekoa
- Perustuu elinkaariajatteluun
- Kädenjälki $\neq$ Oman jalanjäljen pienentäminen
- Kädenjälki $\equiv$ Muiden jalanjälkien pienentäminen

Kiitos!

Lisätietoa:

www.handprint.fi

Saija Vatanen

saija.vatanen@vtt.fi

p. 040 540 8601

